

INTEGRAREA INFORMAȚIONALĂ A IMM-URILOR ROMÂNEȘTI

ANA GRAMA*
DOINA FOTACHE*

The Romanian SME and the Information Integration

Abstract

Small and Medium-sized Enterprises (SME) increasingly consider information as an important resource. The challenge consists in using all the integration techniques of the day – whether they are information, data, application systems or even business-process integration – to build an Information Technology platform that can meet the demands of real-time businesses. Over the last few years, new fundamental technologies have provided the basis for clearly improved functionality and quality of enterprise-wide information management. The fundamental nature of work is changing in the e-business era. The information integration offers SME tremendous benefits, such as streamlined business processes and increased efficiency. This paper draws on the reality of SME in Romania.

Key words: small and medium-sized enterprises, information technology, enterprise resource planning, internet.

1 Introducere

Lumea se schimbă, acum mai rapid ca niciodată, viața este din ce în ce mai trepidantă, devenim din ce în ce mai pretențioși, avem gusturi sofisticate... suntem din ce în ce mai informați. Vârtejul acesta amețitor atrage după sine totul. Întreprinderea, ca organizație, capătă o dimensiune din ce în ce mai inteligentă, la toate nivelurile sale, asigurând și supraviețuirea în condițiile unei concurențe acerbe. Piața este foarte pretențioasă în multe domenii de activitate. Impactul tehnologic a fost atât de profund în ultimele decenii, încât, dincolo de modul de organizare a activității întreprinderilor, a mediului de lucru, de modalitatea de derulare a relațiilor dintre firme, s-a schimbat radical și modul în care oamenii percep valoarea, averea. În succesul și supraviețuirea pe piață a unei firme, elementul esențial tinde să fie nu aparatul productiv sau terenul, nici chiar banii, ci informația, văzută ca resursă principală. Trecerea de la o economie materială la una bazată pe informații și cunoștințe a marcat o nouă eră în istoria omenirii. Toată lumea vorbește de societatea informațională și, mai nou, de societatea bazată pe cunoaștere.

Întreprinderea este cea care trebuie să răspundă, la un preț acceptabil, gusturilor consumatorului, în vederea îmbunătățirii gradului de satisfacție al acestuia. Grație noilor

* Profesor doctor, Catedra de Informatică Economică, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, email: agrama@uaic.ro

* Profesor doctor, Catedra de Informatică Economică, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, email: fotache@uaic.ro

tehnologii informaționale este posibilă cunoașterea în timp real a comportamentului indivizilor în fața unui produs nou sau a unui mesaj publicitar (menționăm exemplul agenților inteligenți sau al tehnologiilor webmedia).

Inteligența unei întreprinderi se referă la aptitudinea unei organizații de a înțelege funcționarea pieței și modul prin care activitățile sale se integrează într-un anumit lanț de valori, de a anticipa evoluțiile viitoare și de a se adapta lor. Întreprinderea nu poate stăpâni aceste procese decât dacă este flexibilă, în primul rând, din punct de vedere informațional. Informația poate fi acumulată fără încetare, dar are, prin excelență, un caracter perisabil.

2 De ce IMM-urile?

Tonul entuziast, în concordanță cu ritmul tehnologic actual derulat la scară mondială, se cuvine a fi mai temperat atunci când se ia în discuție realitatea țării noastre. Deși dimensiunea internațională a gestiunii afacerilor capătă în zilele noastre o importanță capitală, întreprinderile românești sunt greu încercate de neputința de a înțelege vremurile în care trăim. În acest articol nu ne-am propus să prezentăm situația companiilor mari, pentru care eforturile de restructurare sunt deosebit de complexe, ci dorim să discutăm despre eterna Cenușăreasă a preocupărilor legislative economice: Întreprinderile Mici și Mijlocii.

În literatura de specialitate și chiar pe site-ul Agenției Naționale pentru Întreprinderi Mici și Mijlocii și Cooperatie (ANIMMC) [<http://www.mimmc.ro/>] se face mare caz de deviza Clubului de la Roma “Gândește Global, Acționează Local”, în contextul în care mult așteptata intrare în Uniunea Europeană, în 2007, va așeza în fața afacerilor românești o competiție experimentată în jocul afacerilor globale.

Globalizarea [Bari, 2001, 9] reprezintă un nou și necesar „progres al limitelor” între care se produce și reproduce umanitatea. Ea aduce schimbări asemănătoare cu cele care au rezultat după descoperirea Americii, cu cinci secole în urmă: lumea devine mai mică, iar comerțul se extinde. Caracteristicile curentului globalizării vizează internaționalizarea producției, noua diviziune internațională a muncii, noul mediu competitiv care generează aceste procese, precum și internaționalizarea statului, făcând din state agenții ale lumii globalizate.

Întreprinderile mici și mijlocii, alături de știință și tehnologie, pot fi un factor hotărâtor în transformarea economiei naționale. IMM-urile nu constituie doar un nou tipar social. Ele și-au câștigat deja o poziție bine definită, mai ales datorită posibilităților de adaptare, a numărului mare de locuri de muncă asigurate, a flexibilității în tehnologie și management, precum și a abilității în conlucrarea cu giganții industriali.

De ce IMM-urile? Toată lumea este de acord că întreprinderile mici și mijlocii sunt mai dinamice și mai flexibile, astfel încât pot rezista mai ușor oricărui gen de presiune concurențială. Un număr mare de întreprinderi mici și mijlocii dau împreună mai multă stabilitate economiei zonale decât o firmă internațională de mari dimensiuni care funcționează în aceeași zonă. Această viziune, combinată cu prețuirea inițiativei individuale stau, de altfel, la baza culturii antreprenoriale din Statele Unite.

Teoretic sună bine, în practică însă antreprenorii români trebuie să gândească european din punctul de vedere al concurenței și să facă eforturi pentru a deveni competitivi.

3 Situația IMM-urilor din România

Coordonatele generale în care acționează astăzi societatea economică românească ne impun o nouă abordare, modernă, realistă și apropiată metodelor de succes din țările dezvoltate. Analiza, pe care o prezentăm în această secțiune, stă sub semnul afirmației lui

Charles Darwin: *nu supraviețuiesc cei mai puternici, nici cei mai inteligenți, ci cei care se adaptează cel mai bine în orice condiții.*

După legea IMM-urilor nr. 346/2004, clasificarea acestor întreprinderi are în vedere numărul de angajați și cifra de afaceri, astfel:

- până la 9: micro-întreprinderi
- între 10 și 49: întreprinderi mici
- între 50 și 249: întreprinderi mijlocii
- cifra de afaceri anuală de până la 8 milioane de EURO sau active totale în valoare de 7 milioane de Euro.

Tabel nr.1 Numărul IMM-urilor active, după mărime (1999-2004)

Mărimea firmelor	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Micro	294.597	279.893	280.448	285.207	313.485	358.242
Mici	25.987	29.417	31.249	32.010	34.883	36.080
Mijlocii	6.102	6.864	7.455	7.989	8.342	8.674
Total	326.686	316.174	319.152	325.206	356.710	402.996

Sursa: [<http://www.mimmc.ro/files/ccdimm/2/Presentation%20Annual%20Report%202004.ppt>]

Observăm că ponderea cea mai mare o dețin micro-întreprinderile ca urmare a unor factori precum:

- crearea unei micro-întreprinderi constituie primul pas în afaceri, barierele la intrarea pe piață nefiind foarte ridicate;
- Codul Muncii intrat în vigoare în martie 2003 a stimulat externalizarea unor activități, în special de servicii, ceea ce a permis foștilor angajați să-și înființeze micro-întreprinderi continuând să presteze respectivele activități pe cont propriu;
- în anul 2004, micro-întreprinderile s-au bucurat de un regim fiscal de impozitare de 1,5% pe cifra de afaceri, spre deosebire de întreprinderile mai mari supuse unui alt regim de impozitare asupra profitului brut.

De altfel, sectorul IMM-urilor din România nu face notă contrastantă, ci se înscrie în tendința generală care se înregistrează în Europa unde, de exemplu, în anul 2003, 92% dintre IMM-uri erau micro-întreprinderi, 7% întreprinderi mici și 1% firme mijlocii [Comisia Europeană, 2003].

Pentru a obține un tablou complet care să oglindească schimbările demografice din sectorul IMM-uri pe sectoare de activitate și categorii de mărime a întreprinderilor, analiza trebuie completată cu distribuția geografică pe teritoriul României. În anul 1998 au fost stabilite 8 regiuni de dezvoltare, pentru a identifica mai ușor nevoile de dezvoltare pe plan local și pentru a elabora soluții de rezolvare a priorităților regionale, ca și pentru o mai bună administrare a resurselor alocate pentru dezvoltare.

Pentru anul 2004, indicatorul numărul de IMM-uri la 1000 de locuitori în cele 8 regiuni de dezvoltare arăta că există încă disproporții mari între diferitele regiuni de dezvoltare. Limita de jos era de 12 IMM-uri/1000 de locuitori și se înregistra în regiunea Nord-Est, iar cea de sus, de 41 de IMM-uri/1000 de locuitori, în regiunea București-Ilfov.

În afara diferențelor înregistrate între regiunile de dezvoltare, acestea se raportau în mod foarte diferit și față de media pe ansamblul țării de 19 IMM-uri/ 1000 de locuitori, în timp ce în țările Uniunii Europene (15 la număr) media era de 52 de IMM-uri/1000 de locuitori [Planul Național de Dezvoltare 2004-2006, 36].

4 IMM-urile românești la ora informatizării

Rolul Noilor Tehnologii Informaționale (NTI) în creșterea productivității IMM-urilor este determinant. Conform Indicelui Networked Readiness din 2004 [Global Information Technology Report 2003-2004] România continuă să fie pe locul 53 din 104 țări (în 2003, România se afla pe locul 61 din 102 țări). Această clasificare are drept cauză principală lipsa cadrului legislativ, imaturitatea pieței și lipsa infrastructurii.

IMM-urile nu sunt pregătite să adopte NTI, în principal din cauza problemelor legate de infrastructură (gradul de dotare cu calculatoare și accesul la Internet). Altfel spus, nu „știu” să-și facă cunoscute produsele și serviciile prin intermediul Internetului. Impactul noilor tehnologii asupra vânzărilor reprezintă încă un procent neglijabil [INS, Statistica Informațiilor, 2004].

Aplicațiile informatice ce privesc gestiunea întreprinderii sunt dependente de parcul de calculatoare și de soft-ul existent în întreprindere. Fiecare întreprindere are probleme specifice, diferite de întreprinderea concurentă; dar, la un nivel foarte general, problemele pot fi de același tip. De exemplu, pentru a face față problemelor legate de facturare este esențială înregistrarea corectă a comenzilor clienților, a livrărilor și plăților cât mai repede cu putință. Și gestiunea stocurilor de produse finite se află în aceeași situație, deoarece întreprinderea trebuie să răspundă corect cererilor clienților pentru reducerea timpilor de depozitare.

Între deciziile adoptate și puse în practică în cadrul unui IMM, un loc aparte îl ocupă deciziile de management informatic. Datorită faptului că sistemul informatic contribuie din plin la asigurarea informațiilor pentru inițierea, fundamentarea și adoptarea deciziilor oricărei organizații, influența acestuia asupra activității firmei se vede în timp. Deciziile managerilor sunt influențate în mod pozitiv de măsura în care informațiile prelucrate sunt adecvate, fiabile, furnizate rapid și eficiente. În fond, eficiența unei întreprinderi este legată direct de modul în care aceasta este capabilă să gestioneze informația.

Din păcate, multe proiecte informatice eșuează datorită minimizării importanței factorului uman în procesul informatizării întreprinderii. Uneori, informatizarea poate acționa în sens invers celui dorit, declanșând probleme incontrolabile în întreprindere.

Succesul informatizării întreprinderilor depinde și de sensibilizarea și motivarea personalului existent în întreprindere. În acest sens, conducerea întreprinderii va trebui să elaboreze o strategie adecvată privitoare la personal, deoarece lipsa acesteia va determina: respingerea informaticii de către salariați; pasivitatea managerilor; marginalizarea serviciului informatic, transformarea lui într-un serviciu separat în cadrul întreprinderii; absența dialogului informaticieni-utilizatori.

5 Despre integrare informațională

Reușita comercială a întreprinderii depinde de rezolvarea problemelor legate de contabilitate, comercializare, finanțe, producție și exploatare, gestiunea resurselor umane, funcționarea subsistemelor componente și implementarea tehnologiilor informaționale. Nimeni (ne gândim în principal la actori europeni) nu poate fi interesat să facă afaceri în condițiile haosului informațional. În acest context ne referim la integrare informațională.

De-a lungul existenței sale, o întreprindere dezvoltă și/sau achiziționează mai multe aplicații cerute de diversificarea sau extinderea activităților sale. Fiecare dintre aceste aplicații răspunde unei probleme sau acoperă un proces economic, fără să țină seama de lanțul de procese sau de legăturile cu alte aplicații din întreprindere. În faza de început a informatizării activității dintr-o firmă, cel mai adesea din considerente financiare și din dorința de abordare graduală, mai simplu de tratat, s-a decis achiziția/dezvoltarea de aplicații

pentru activitățile de contabilitate, apoi cele financiare, pentru salarizare, apoi pentru vânzări, pentru aprovizionare sau alte departamente, dar fără nici o asociere între ele sau în logica economică a proceselor pe care le sprijină. S-a încercat apoi construirea de legături între aceste aplicații insulare, concretizate în interfețe personalizate ce realizează integrarea punct-la-punct între două aplicații.

Foarte multe dintre informațiile considerate sensibile sau critice pentru o afacere se pierd în circuitul clasic informațional nu neapărat din rea voință sau din lipsa suportului tehnologic ci, mai degrabă, datorită deficiențelor din circuitul informațional și lipsei integrării între departamentele unui mediu organizațional.

Ponderea aplicațiilor integrate este foarte mică pe ansamblu IMM-uri în România. Atunci când ne referim la aplicații integrate avem în vedere produsele din categoria Enterprise Resource Planning (ERP). Acestea sunt pachete de aplicații care acoperă, ca un singur produs „umbrelă”, toate departamentele întreprinderii. Implementarea lor urmărește, în primul rând, eliminarea „insulelor informaționale” și reunirea tuturor funcțiilor întreprinderii într-un sistem unic. Decizia de implementare este motivată de următoarele avantaje [Fotache, 2004, 37-63]: planificarea integrală a resurselor întreprinderii, reactivitate sporită la cerințele pieței, reducerea costurilor producției și stocurilor, eliminarea timpilor de așteptare, creșterea calității produselor și serviciilor și îmbunătățirea globală a productivității. Dacă analizăm toate aceste avantaje, concluzia este clară: pentru viitorul imediat apropiat implementarea aplicațiilor de acest gen poate fi „gura de oxigen” atât de necesară supraviețuirii IMM-urilor în contextul integrării României în Uniunea Europeană.

Piața românească de produse software pentru afaceri se bucură de o ofertă consistentă. De la case celebre de software (Microsoft, SAP, Oracle, Scala) până la oferte 100% românești (Crisoft, Transart, Bit Software, TotalSoft, WizRom etc.). Analistii consideră că această piață este în continuă dezvoltare, pentru că țara noastră se află la nivel de alfabetizare ERP, mai ales în domeniul IMM-urilor. Observăm tendința caselor mari producătoare de software (Microsoft, SAP, Oracle) de a oferi produse destinate special acestui segment de afaceri. Segmentul de piață al IMM-urilor este cu totul particular. Pe de o parte, observăm „grija guvernamentală” care propovăduiește susținerea prin aplicarea unor programe naționale și europene, pe de altă parte, nu putem să nu observăm că, acest domeniu (cu tot suportul), nu poate suporta chinul rețehnologizării. În comparație cu afacerile din segmentul mediu-mare, decizia implementării unei soluții ERP este destul de dificilă, deoarece costurile presupuse sunt foarte greu de suportat. Riscurile pe care trebuie să și le asume organizația nu sunt deloc de neglijat: volumul foarte mare al investițiilor inițiale, incertitudini legate de adaptabilitatea software, responsabilități sporite acordate personalului și costurile ascunse semnificative, în special cele legate de training-ul angajaților, de respecializarea lor profesională și de particularizarea aplicației pe specificul afacerii.

5 Concluzii

Dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii este o necesitate care nu mai trebuie argumentată. Tehnologiile informaționale contribuie în mod cert la creșterea performanțelor IMM-urilor. Principalele bariere în utilizarea mai eficientă a acestor tehnologii nu sunt numai de natură tehnică, ci și de natură umană și organizațională. Obstacolele apar, înainte de toate, datorită lipsei metodelor, resurselor și instrumentelor de gestiune a întreprinderii relativ la sistemul informațional. Soluția salvatoare se numește „integrare informațională” sau *Enterprise Resource Planning*.

Bibliografie

- Bari, I., *Globalizarea și problemele globale*, Ed. Economică, București, 2001.
- Fotache, D., Hurbean, L., *Soluții informatice integrate pentru gestiunea afacerilor – ERP*, Editura Economică, București, 2004.
- Jones, M., Zound, R., *ERP Usage in Practice: An Empirical Investigation*, Informationn Resources Management Journal, January-march 2006, 23-42.
- Irani, Z., Love, P., *Information systems evaluation: past, present and future*, European Journal of Information Systems, 2001, Vol. 10, No 4, pp. 204-215.
- *** *INS Statistica Informațiilor*, 2004.
- *** <http://www.mimmc.ro> accesat pe 30 martie 2006.
- *** http://www.mie.ro/Pdr/Romana/mdp_mie_ro/dezvoltare/pnd2004 accesat pe 28 martie 2006.
- *** [http://www.weforum.org/pdf/Gcr/GITR_2003_2004/ Framework Chapter.pdf](http://www.weforum.org/pdf/Gcr/GITR_2003_2004/Framework_Chapter.pdf) accesat pe 31 martie 2006.
- *** http://www.mimmc.ro/raport_anual/tehnologia_informatiilor_comunicarii/ accesat pe 2 aprilie 2006.